

— Megveszem tőled a bárkát!
 — Nem eladó.
 — Minden bárka eladó, ha kétszeres árt kínálnak érte.
 — Mennyit ad érte?
 — Kétezer piasztert.
 — Áll az alkú — felelé Huelcar a pompás vásár felett való örömeiben.
 — Kettős árát adom meg — mondá Urrican.
 — Hol kapom meg a pénzt?
 — Key Westben adom át a chequet.

— Helyes.
 — Most pedig, Huelcar, neki a tengernek!

A *Chicola* egész nap küzdött a hullámokkal. Alámerült, újra felszínre vetődött. Turk odaállott a kormánykerékhez s vaskeze, ügyessége bámulatra ragadta a matrózokat. A szél is kissé északra csapott át, s a goélette haladt. Csak hogy este felé megint áthatolhatatlan köd ereszkedett a tengerre. Szó sem volt arról, hogy kiigazodjanak... Ha nem lett volna az utálatos köd, láthatták volna a Key-westi világító tornyot, s a kellő időben megérkeztek volna.

— Vigyázzunk, hogy sziklába ne ütdjünk, mert erre felé sok szirt — figyelmezteté

Huelcar a kapitányt. — Jobb lenne reggelig várunk, míg a köd eloszlik...

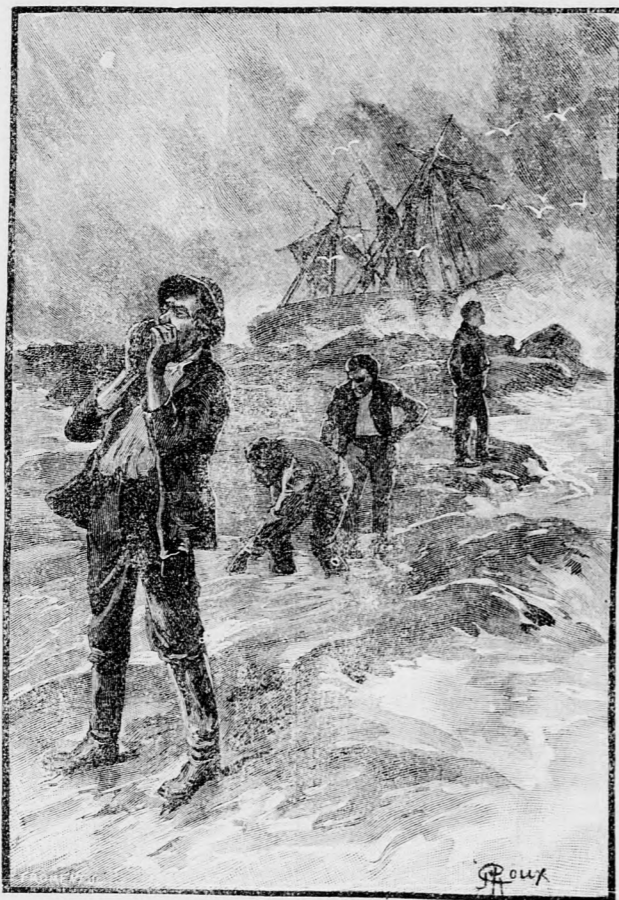
— Nem várunk egy percig sem! — mondá Urrican.

És igaza volt, ha másnap délelőtt Key-Westben akart lenni, nem várakozhatott reggelig tétlenül.

A *Chicola* folytatta vakmerő útját a hullámzó tengeren. Reggel öt óra tájban nagy ropogás hallatszott, nyomban utána a második.

A goélette szirtbe ütdött.

A hullám félig fölemelte, oldalra fordította, a bárka a szirtok között félig összeroncsolva megakadt.

TURK KÉTSÉGBEESZETTEN KIÁLTÁ URA NEVÉT.

E pillanatban kiáltás hallatszott. Turk reá ismert a kapitány hangjára. Turk is kiáltott, de nem felelt senki. A sötétség oly nagy volt, hogy csak a vízből felmeredő sziklákat lehetett látni. Huelcar és emberei a szirtken tapogatóztak. Turk kétségbeesetten kiáltá ura nevét, de hiába... hiába.

Talán ha majd a köd eloszlik, megtalálja a kapitányt? A szirt hátán hullámok hömpölyögtek végig...

Hét óra tájban a köd kezdett némileg szelvedni, a szemhatár némileg tágult.

Keresték az elveszett kapitány holttestét, mert arra gondolni sem mertek, hogy még életben találják. Pedig életben találták. Az egyik matróz meglátta a szerencsétlent két szikla közé ékelve, behasított koponyával.

Turk odarohant, reáborult gazdája holttestére, fölemelte, s szólította, de Urrican kapitány nem felelt.

Ajkai közül gyöngye lehellet vergődött ki, a szíve is dobogott még.

— Él! Él még!
 — kiáltá Turk.

A szerencsétlen ember úgy feküdt ott, mintha meg lett volna halva. Tátongó seb volt a fején, s valóban Isten csodája volt,

hogy az agyveleje nem sérült meg.

Ez alatt a köd mind feljebb szállott, s kilencz óra tájban felkiáltott Huelcar:

— Ni, a key-westi világító-torony!

Csakugyan Key-West alig négy mérföld távolban volt onnan, a hol hajótörést szenvedtek. Ha nem volt volna az az átkozott köd, a kellő időben s hihetőleg ép bőrrel megérkeztek volna. E szerint tehát a Hyperbone-matsch hatodik játszója alighanem többé részt sem vesz a játékban?... Arra már aligha számíthatott a jelen állapotában, hogy délre Key-Westbe érkezik, ha ugyan délig él...

Hasztalan volt minden élesztési kísérlet, a szerencsétlen kapitány nem tért magához. Turk kimondhatatlanul nyugtalan volt. Reménykedett abban, hogy valamely úton-módon elszállítja Key-Westbe, hol orvost talál, s akkor aztán meglesz mentve, csak hogy minő úton-módon juthatna Key-Westbe? A goélette nem jó semmire sem.

Urrican elvesztette a játékot, ezzel a gondolatla kellett Turknak megbarátkoznia. Ha majd talpra állítja idővel az orvosi tudomány vagy maga a jóságos természet: minő hallatlan düh fogja megszállani e miatt a derek Urricant!

Tíz óra tájban az egyik matróz felkiáltott:

— Csónak!...
 Csónak!

Valóban egy halász-csónak közeledett a sziklás szigethez.

Huelcar kiabálását meghallották a halászok, oda jöttek a csónakkal, s fél óra múlva a hajótöröttek is benn ültek a halász-bárkában.

Tizenegy óra 15 perczkor a key-westi kikötőbe érkeztek.

A parton, hova fa-lépcsők vezettek fel, mintegy száz ember várakozott Urrican kapitányra.

Felvitték a matrózok és Turk a révkapitányt hivatali szobájába, egy orvosért szalasztottak valakit.

Ott feküdt a pamlagon, keze lelógott, arca fakó volt, szeme becsukva — hanem a szíve még mindig dobogott.

Az orvos azt ajánlotta, hogy a beteget vigyék valamely kényelmes vendégfogadóba, vagy még inkább a kórházba, a hol jobban gondját viselhetik, mint bárhol.

— Nem, — felelé Turk — sem kórházba, sem vendégfogadóba.

— Hát hova?

— A postahivatalba —

Ez már derek egy ötlet volt, s pláne Turktól.

Nem szabad meglepednünk arról, hogy május 25-dike volt, déltájban, ekkor kell vala jelentkeznie Urricannak, hogy a táviratot átvegye.

Rögtön gyalogkocsit hozatott, matrózokat tétett reá, s gondosan reáfektette Urricant. Az emberek összecsdültek az utcán. Mekkora volt az izgatottságuk, mikor megtudták, hogy a *hulla* (mert annak tekintették) Hodge Urrican, a Hyperbone-matsch játszója.

Turk dörgő hangon kérdezte a postahivatalban:

— Érkezett-e távirat Hodge Urrican nevére?

— Még nem.

— Nos hát uram, ön legyen a bizonyágunk,

hogy mi a távirat előtt érkeztünk meg.

Tizenegy óra ötvenhárom perczkor berregett a táviró-gép, s a kerékről hosszú papírszalag csavarodott le.

A távirótiszt kezébe vette és olvasá:

— Hodge Urrican kapitánynak szól.

— Itt van! — felelé Turk a gazdája helyett, a ki ott feküdt mozdulatlanul.

A távirat így szólott:

«Illinois, Chicago, május 25. reggel 8 óra 13'.

«Ot, vagyis 3-2 — ötvennyolczadik mező, California, Death Volley.

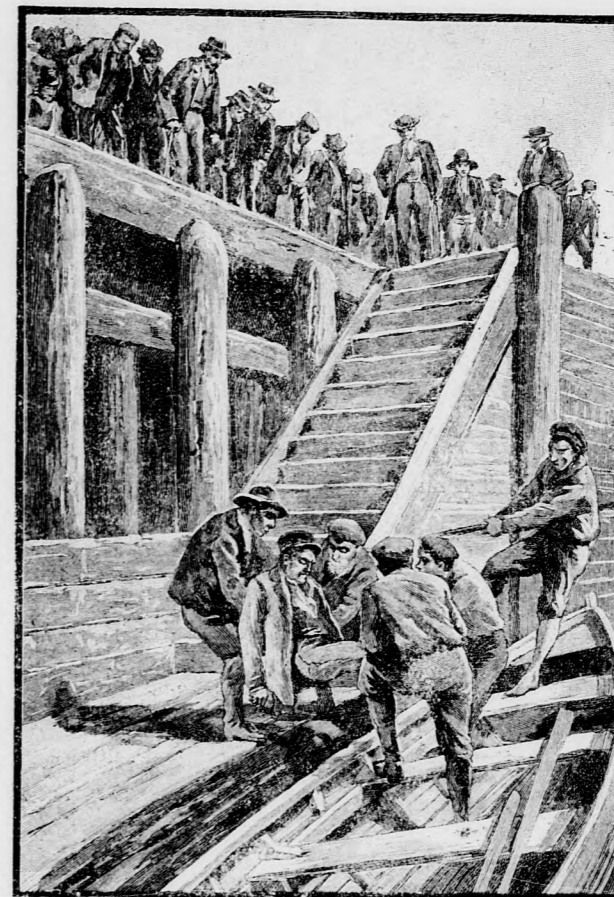
Thornbrock». California!...

Ez annyit jelentett, mint az Egyesült-Államok délkeleti határáról a délnyugatiba kell menni; ó de nemesak ez a kétezer kilométernyi út Floridától-Californiaig, hanem ennél még valami sokkal rettenetesebb is fenyegette Urrican kapitányt; az ötvennyolczadik mezőn a «Nemes-Lúd-Játék»-ban egy «halálfej» látható — ez pedig azt jelenti, hogy a játékot újra kell kezdenie.

Turk pedig felsóhajtott:

— Talán jobb volna, ha a szegény kapitány nem is térne magához, hogysen megtudja: mi vár reá!

(Folyt. köv.)

MINTEGY SZÁZ EMBER VÁRAKOZOTT URRICAN KAPITÁNYRA.

nagy nemzet mondott: *si vis pacem, para bellum!* Ó, mert bajban, örömben, vesztés és diadal közt szeretni lehet, szeretni kell a magyart és szép hazáját!

Rákóczi meghatotta ez a beszéd. Ősei dicsőségének említése a szegény pirját vonta homlokára. Ily szenvedélyes buzgósággal, ily bátor nyíltsággal senki sem szólt még előtte.

— Tudja-e kegyed — szólalt meg Kellio, a paphoz intézvé szavait, — tudja-e kegyed, hogy az, a mit itt mondott, lázító beszéd? Ön veszedelmes, ármányos felségsértő, kinek lesz gondom időt s helyet kimutatni, hogy istenhez térjen s bűneit megbánja!

(Folyt. köv.)

CALDERON.

A *Tanulók Lapja* számára.

Régen volt, mikor Spanyolországnak egy királya büszkén elmondta, hogy birodalmában sohasem nyugszik le a nap. Azóta a világhatalmasság semmivé lett, mérhetetlen kincseiből kifogyott, népe elszegényedett, óriási kiterjedésű gyarmatai rendre leszakadoztak az anyaország testéről és az utolsó szerencsétlen háború elvitte azokat is, melyek már csak úgy lengtek tengtek kényszerített alávettségükben. Spanyolország hát a múltak emlékére mereng, a dicsőségen, melynek palmája nem zöldel a jelenkor számára. Kevélyen elmondhatja — és hispán keveltségében el is mondja — hogy oly férfiakat adott az emberiségnek, a kikért kikövetelheti magának a világtörténelem hálás magasztalását.

A múlt héten is kegyelettel ülte meg Spanyolország egyik legnagyobb költője születésének 400 éves fordulóját. *Calderon* ez, «Dél Shaksperereje». Méltó tehát az alkalom, hogy neki e sorokat szenteljük.

Calderon Pedro de la Barca 1600 január 17-én született nemesi családból. A *Calderon* név eredete érdekes. Maga a szó annyit tesz, mint *üst*. Költőnk egyik öse ugyanis születésekor tetszhalottnak mutatkozott, beletették hát egy üst meleg vizbe, a hol föléledt. Nagygáya nővelkedvén, az életmentő üstöt Calderonnak nevezte magát, sőt még nemesi ezimerébe is fölvetette az üstöt.

A fiatal Pedro 9 éves korában a jezsuiták kollégiumában tanult és lángelméje már ekkor annyira megnyilatkozik, hogy 13 éves korában már a salamancai egyetemét látogatja és nekifejkszik a jogi, bölcsészeti és teológiai tanulmányoknak. 14 éves korában adják első — vallásos tárgyú — drámáját, melyeknek ettől fogva hosszú sora következik. Mint 20 esztendőes ifjú, költői versenyen első pályadíjat nyer, magára vonja IV. Fülöp figyelmét, ki elhalmozza kegyeivel. De Calderon csakhamar megújja a nyugodt életet, hadi babérokra vágyódik, beáll a hadseregbe és tíz esztendeig katonáskodik Németalföldön meg Milanoban. Majd visszatér Spanyolországba, egymásután írja darabjait, királya reá bizza a

madridi udvari színház vezetését és évi díjat rendszámára. 50 éves korában az addig életvidor ember szakít az udvar zajos élvezivel, visszavonul és papnak megy. Az egyházi pályán is magasra viszi, irodalmi munkásságát azonban úgyszólván egy perczre sem hagyja abba. A halál csavarta csak ki kezéből a tollat: az íróasztal mellett halt meg, 1681 május 25-én.

Calderon nem volt megalapítója a spanyol drámaköltészetnek. Ép úgy, mint Shaksperelőtt, ő előtte is hosszas fejlődés terült el, e fejlődés azonban az ő pályájában éri el tetőpontját.

Az angol dráma másárára a spanyol dráma is a népből eredt. A spanyoloknak egyik jellemző tulajdonsága a pompaszereget. E nép életében mindenha nagy szerepet játszottak az ünnepélyek, a fényes egyházi körmenetek, tornajátékok, bikaviadatok, autodafék. Az ilyen néplelek kövér talaj a drámának: itt szinte önmagától csírából hajt és terepelybe növekedik. A színjátékok, színtűgy, mint Angliában, vallásos darabokból: a misztériumokból fejtettek. Torres Naharronak hitták azt a papot, kit a XV. század végén a spanyol színjáték formáját megalapította, a mit aztán a gyakorlat törvényül szentesített. Torres Naharro azt kívánta, hogy minden színmű 5 felvonásra (napjára) osztható és négy lábú trochausokban legyen írva. A színészet nagy népszerűségnek örvendett: irtak és játszottak vallásos, világi darabokat és tréfás életképeket, noha az utóbbiakat a papság keményen tilalmazta. A kőbor színészek bebarangolták az egész országot, egész diszlethészletük elfért

CALDERON.

egy zsákban és a színpadot nagyhamar előhevegyeszték, deszkákat rakván összeállított hordókra. A kortina meg lepedő volt, fölhúzása előtt mögüle a színészek egy románcot énekeltek. Az úgynevezett «színpadi technika»-val édeskevés fáradságuk akadt: az istenek rézsútos deszkán esúszva «szállottak» le az égből, kövel terhelte hordó görgetése szolgáltatva a menyörgést. A szereplők mindég nemzeti ruhát viseltek. Prologus-képpen a színész a közönség jóakarataért esdekelt. A felvonásközököt különböző mókák, táncz, ének élénkítették.

Az első állandó színházat 1579-ben létesítette egy kórházat fentartó egyesület Madridban, jótékony célra. A király maga szabályozta a színi ügyet. A XVII. század elején már 40 társaság működött 1000 taggal szerte Spanyolországban. A nép roppant módon érdeklődött irántuk, csakúgy tódultak az előadásokra, melyeknél az alacsonyabb rendű nézők a fedetlen udvaron szorongtak, míg az előkelők a karzaton foglaltak helyet.

A drámaköltést és a színpad ügyét óriási mértékben föllendítette *Lope de Vega* (1562—1635). A világirodalomnak legtermékenyebb munkása volt ez. Össze-vissza 1500 darabot írt, némelyiket 24 óra alatt fejezte be és oly szaporasággal dőltek a versek ajkáról, hogy írnokei alig győzték a tollbamondást követni.

«Spanyolország napja»-nak nevezték el *Lope de Vegát*. Calderon elhomályosította e napot. Termékenységben nem közelítette meg Vegát, a mennyiben hatvan esztendő alatt *csak (?)* 108 drámát és 73 autost írt. (*Autos sacramentales*: misztériumok, úrnapi vallásos darabok). Ellenben költői mélység, tartalom és ideális emelkedettség dolgában messze felülmúlja. Nemes iránynak színpadra vitele, filozófiai eszméknek gyönyörű megjegyezése tekintetében egyáltalán senki sem emelkedett oly magasra, mint Calderon. Nemzeti költő a szó legigazabb értelmében: meséi gyakorta játszanak ugyan idegenben, de alakjai római, zsidó, görög, lengyel mezben is csak vérbeli spanyolok maradnak. Népének erényei tündökölnék darabjaiban: a hazaszeretet és a királyért minden pillanatban kardot rántani kész hűség, a becsület, mely drágább a szív vérenél és az égre áhitattal néző mélység-mély vallásosság. Nincs költő, kinek költészetét a vallás oly mélyen áthatotta volna, mint a Calderoné és viszont nincs, ki a vallást oly költőivé magasztalta volna, mint Calderon. Ez a nagy hite gyakran követelt el vele hibákat a drámai igazság, a tragikum mivolta ellen. Egy drámailag is bűnös hőse például kegyelmet nyer, mert fölkeresi egy szentnek barlangját, melyből a purgatórium látható. Viszont az «Állhatatos fejedelem», Fernando, minden bűn nélkül elbukik. Nem is tragikus hőse ez, hanem epikus: vértanú.

Mily csodálatos mégis, hogy a papság ellene volt Calderonnak, a csodaszép autos sacramentales költőjének! Kortársa, a sevillai érsek, így

nyilatkozik róla: «Egy pap, ki 100 szindarabot írt, több bűnt hozott a világra, mint 100 ördög». Annál inkább pártolták Calderont az udvar és a nemesség.

Calderon darabjai közül halhatatlannak lehet mondani a *Zalameai birót*, mely a nép közepett játszik és drámai erőtől, tragikus szenvedélyektől duzzad; az *Állhatatos fejedelem* és *Az élet álom* költői szépségű és mély böleselő eszméktől magvas tragédiákat; a *Csodatevő mágust* és a *Saját becsületének orvosát*, melynek tárgya Shaksperé «Othello»-éjával ugyanegy és jelességen is megközelíti az angol remeket. A mi irodalmunk nagyban méltányolta Calderont: a «Zalameai biró» már 1843-ban lefordította Gaal József, az «Állhatatos fejedelem» fordítását megkezde Greguss Gyula (a «Luziáda» fordítója) és befejezte Győry Vilmos, ki az «Élet álom» színművet is átültette, végül a «Saját becsületének orvosát»-t Beksits Gusztáv plántálta magyarba. Ezen darabok közül néhány régebben gyakran szerepelt a Nemzeti Színház játékrendjén. Nem lesz érdektelen e helyt megemlítenünk, hogy a *kaloccai főgimnáziumban* tavaly, az ott karácsonykor divó színi előadások alkalmával az ifjak eljátszották «Az élet álom» tragédiát, az egyik tanár átdolgozásában.

1881-ben, a költő halálának 200 éves fordulójakor, minálunk sem feledkeztek meg Calderonról. A Nemzeti Színházban az «Állhatatos fejedelemet» adták, a Kisfaludy-Társaság pedig emlékkünnepet ült, melyen Győry Vilmos emlékbeszédet tartott, Szász Károly pedig ódát olvasott fel. Ezen gyönyörű költemény utolsó szakával mondjuk el mi is:

Örökre él, mit a költő teremte,
Az ő szülőtti halhatatlank!
Mégváltozik a dolgok földi rende,
Fény, pompa, nagyság: szétomló homok.
Helyet cserél a tenger régi medre,
Volt vulkánok: kiégett katlanok;
A szép Alhámra csak egy büszke rom:
De neved fénye nem vész: Calderon!

A TRAGÉDIA HATÁSA. 2

A *Tanulók Lapja* számára.

Vizsgáljuk most az egyént, ki szembe mert szállni az örök renddel. A tragikai jellemekben önmagunkat látjuk. Önmagunk láttára hangulat támad bennünk. Az az eszmény pedig, mely azt gyönyör-éretté fokozza, a két széptani fok: a kellem és a fenség. Katona Melindájában a kellem gyönyörű alakját látjuk, kinek összes bűne a tapasztalatlanság. Azonban a fenség inkább eszményit, sokkal magasabb szempontból mutatja az örök embert. Gondoljunk csak Shaksperé hőseire. Hamlet, a germán tépelődésnek igazi típusa; Macbethet neje rábeszélései s a nagyra-

ALBÁN KARDÁNCZOSNŐ.

A harcias albán törzsek közt nagyon kedvelt a «kardtánc», a melyet nemcsak férfiak, hanem olykor nők is táncolnak, miközben nem kisebb ügyességgel forgatják az éles kardot, mint akármelyik harc-edzett vitéz. Egy ilyen jelenetet mutat képünk, melyet *Joanovic* P. kitűnő festő és a keleti szokások alapos ismerője saját szemléletei után festett.

vágyás ördöge kergeti; Lady Macbeth maga is visszarémül bűnös gondolatától s meginog féktelen nagyravágyásában:

«Kétség utát vágjátok el, nehogy
A természet sugalma megtalálja
Rendíteni bűsz határozatom — s egyensúlyt
Tartson közötté s a kivitel között.»

Romeonak s Juliának szerelmük lesz halálukká. Othellót zabolátlan féltékenysége sodorja be a tragikum örvényébe. Lear királyban az engedékeny apa boszúja meg magát. III. Richard, a gonosz fenséges alakja, így beszél magáról:

Elvégezém, hogy a «gonosz leszek».

Mily fenséges Coriolan daczoskodásában:

— «mélyebbre döntsenek, mint
A meddig ér a szem sugára, mégsem
Leszek más, mint valék.»

Épen ilyen fenséges Julius Cæsar elbizakodottságában, midőn így nyilatkozik magáról:

«Szilárd vagyok, mint éjszak esillaga . . .»

Mindenütt a fenség által látjuk eszményitve az örök embert. Ennek a festése pedig valóban mesteri Aischylosz Prometheuszában. Az akarat-erő szilárdsága, az emberi daczoskodás fensége eszményített elemei az örök embernek. Mily hatalmassá válik a titán, midőn odadörgi urának a Kaukázus szikláiról:

«És esontjaimmal együtt testemet
Pokolnak a legalsó
Völgyébe hadd taszítsa le!
Megtörhet, megtiporhat karja,
De meg nem ölhet engemet.»

A prometheuszi eszmét megtalálhatjuk még Byron Cainjában, Göthe Faustjában, Madách Ádámjában is.

Ott, hol a jellem a maga gyarlóságában nyújt esztétikai élvezetet, gyönyörű példaként áll Schiller «Orléáni szűz»-e. Johanna női hivatásáról feledkezik meg, de fenségessé válik jellemének ez a következtlen vonása, midőn annak az isteni beavatkozás, az isteni sugallat kölcsönzik a magasztosságot. Épen oly átszellemülés fogja el, mint Ponsard Galileijét:

— igaz tudás!
Vértez fel engem s vézek ellen óvj!
Emeld erőmet hit magaslatára!

Láttuk ezeket a jellemeket ama törekvésökben

is, hogy korlátlaná tegyék akaratukat vagy érzésüket. A bennök kifejezett eszmény — éppen úgy mint az egyetemesnél — fokozta hangulatunkat esztétikai gyönyörre. A melyik jellemben az eszmény hiányzik, ott nem is találhatjuk meg ezt az élvezetet. Schiller «Haramiáinak» Moor Ferencze az ilyen jellem. Azt mondja róla Vörösmarty: «Moor egy egészen sötét alak, melynek éjébe egy rohanó villám fénye sem hat.» A villám e fénye minden tragikai jellem eszményítése. A hol pedig ez hiányzik, ott esztétikai élvezetről nem lehet beszélni.

Az egyén küzdelmében mutatkozik a legnagyobb. A küzdelem láttára a magunkéra gondolunk. E hangulatunkból ismét a küzdelemben mutató eszmény által jó létre az esztétikai gyönyör. Az eszmény megtisztítja azt a mindennapiság salakjától, lehányja róla a vásári czégért, kiemeli azt a piaci önérdékből, majd átszűrve, megtisztítva nemes eszmékkel s jellemekkel fenségessé domborítja ki.

A tragikai küzdelem fenségére szép példákat nyújt a francia irodalom két klasszikusa: Corneille és Racine.

Corneille hősei mindig az ész szavára hallgatnak. Horatius megszűnik Curiatius barátja lenni, mielőtt a haza érdeke úgy kívánja; Sabina, Horatius felesége átokban tör ki, midőn megtudja, hogy férje megölte testvérét; Chimène eloltja Rodrigo iránt érzett szerelmét, a mint értesül, hogy ez lett apjának gyilkosává; a Cid is elfeledi a gyöngéd köteleket, mely Chimène családjához fűzi, csak a boszura gondol; Polyeucte legyőzi Paulina iránt érzett szerelmét, mert ez nem akarja a keresztyén hitet vallani. Mily fenségesek ezek a küzdelmek, hol az értelem áll szemben az érzéssel s mily finom az a művészet, mely az előbbit juttatja diadalra az utóbbi felett. Diadalra juttatja csupán az erkölesi felfogás alapján s kell-e szebb, kell-e nagyobb, mint a művész erkölesi érzéke?

Mennyire más Racine! Nála a szív érzése nem némul el az ész intó szavára. Phaedrában az anya küzd a szenvedéllyel s a szenvedély feledteti az anya kötelességét; Britannicust romlásba dönti Junia iránt érzett szerelme. A szív cselekszik Racine hőseiben. Az érzelmek legyőzik az ész parancsát. Ebben gyökerezik Racine művészete, melylyel a tragédia küzdelmét a maga fenségében felfogta. Az ő hőseiben is meg van az eszmény, mely az esztétikai élvezetet idézi fel.

A lelki küzdelmek ecsetelését leginkább a mo-

nologokban találjuk. Bánk bán fájdalma, lelki küzdelme mérhetetlen nagy, midőn látja, hogyan mocskosították be Melinda nevét:

«Melinda szép, mocskotalan neve,
Ma szemfedélül szolgál egy setétben
Ólalkodó csoport között. Titoknak
Lett zára a Melinda szabad neve.»

Vagy hallgassuk Hamlet tépelődését:

«A lét vagy a nem lét kérdése ez.
Akkor nemesb-e a lélek, ha tűri

vége mulandóságunk hangulatát költi fel, de az erkölesi megsemmisülés adja a bukásnak az eszményi színezetet. Itt is tehát az eszmény fokozza hangulatunkat esztétikai gyönyör-érzetté. Nekünk elég, hogy Bánkbanban a férj, a hazafi, a törvény öre s a lovag bukjanak el, Teleki Petronius Maximusa sem eshetik már jobban, mint a hogy elbukott. Bukása nagyságát nem fejezheti ki jobban a halál, mint az ő saját szavai: «Ne gúnyolj, Róma!» Az erkölesi lakolásra Shakespeare nyújt mesteri példákat akár Macbeth s III. Richard

ISTEN KARDJA. — Grünwald Béla festménye.

Balsorsa minden nyugót s nyilait
Vagy ha kiszáll tenger fájdalma ellen
S fegyvert ragadva véget vet neki?»

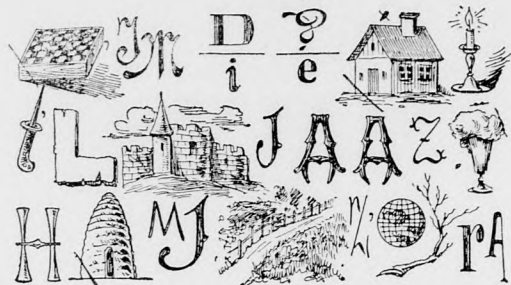
Kell-e nagyobb, kinosabb küzdelem, mint Schiller Wallensteinjének tépelődése, midőn a svéd követet várja; kell-e maróbb önemésztődés, mint Macbethé? Mi is küzdünk, mi is szenvedünk éppen úgy, mint ezek. Ez a tudat hat reánk. S midőn érezzük azt a művészetet, a hogy ez a küzdelem, a hogy ez a szenvedés történik, akkor már azt a fokot értük el, hol élvezni is tudjuk azt.

A küzdelem vége a bukás. Az elbukás, a halál mindnyájunk közös sorsa. Ezt a sorsot nevezi Vischer tragicum universumnak. A tragikai hős

visióiban, akár amaz erkölesi alap elvonásában, mely Othellót, Lear királyt, Coriolant és Julius Cæsart buktatja el. Delavigne XI. Lajosában is művésziesen rajzolt képét látjuk az erkölesi bukásnak.

Láttuk a tragédia ama tényezőit, melyek esztétikai gyönyört keltettek fel bennünk. Lelkünk valójából kiragadtak egy hangulatot s azt a bennök kifejezett eszmény által esztétikai élvezetté varázstolták. De az egyetemes, a jellemek, a küzdelem és a bukás tragikai mozzanatainak hatása együttes. Együttes a hatás azért, mert azok a mozzanatok is szilárd kapcsolatban állnak. Ugyanakkor, ugyanúgy s ugyanoly erővel hat az eszme

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1900. február 4.

A 16. számban közzétett fejtő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: A hang 340-18 m., a szél 4-24 métert tesz. **Földrajzi kérdés:** Bakony, erdős hegység. **Történelmi kérdés:** Edekon hún vezér. **Természetrizsi kérdés:** Közönséges hód (castor filor). **Képrejtvény:** Egészséges embernek ezer a vágya, a betegé csak egy.

Helyesen fejtették meg: Simon Flórent, Róth Ottó, Benke Sándor, Fritsch Kálmán, Glósz Ödön, Ascher Kálmán, Keresztesi Zsiga, Kell Rezső, Tomcsányi Gyula, Dukász Jenő, Osztróvszky József és Antal, Weisz Hugó, Steiner Elek, Haydin István, Kun József, Medgyesi István és László, Kresz Károly, Bleier Imre, Mihályi Ernő, Jurenák Géza, Géczy Géza, Kalmár István, Held Béla, Komlós György, Balog Imre, Puskás Jenő, Gyapai József, Szelke Béla, Lustig Henrik, Hajós R., Paulini Jenő, Theissen János, Betegh István, Herczeg Albert, Kohn Zsigmond, Techet Károly, Balassy Miklós, Braun Bódog és Aladár, Kästenbaum Béla, Dinnyés Zsigmond, Buzáth Jenő, Laufer Rezső és Ödön, ifj. Szrogh István, Grosz Dezső, Müller János, Bohrandt Lajos, Wittmann György, Lörincz Ferencz és Dezső, Pethe Jenő, Zubor Imre, Gelbmann Miksa, Lázár István, Weisz Ernő, Nagy Hugó, Görbe Sámuel, Harsányi Lajos, ifj. Pitta Lipót, Faragó Sándor, Borosnyay Oszkár, Kutlik Félix, Kiss Tibor, Pavelka Jenő, Simonyi István, Litsék Zoltán, Schütz János, Maurer Arthur, Kohn Gábor, Kozelka József, Ákosi Makoldy Győző, Ávedik Lukács, Kekécs Kálmán, Vágó Károly, Háberfeld Aurél, Katz Bernát, Pápa Arnold, ifj. Hampel József.

A kitűzött könyvjutalmat, Verne «Sztrogoff Mihály utazása» cz. regényét Balog Imre gimn. IV o. tanuló előfizetőnk nyerte meg Budapesten (Kecskeméti-utca 11.).

SZERKESZTŐI TELEFON.

Erdei Károly, Debreczen. «A székely fiúkhoz» írt költeménye igazán dicséretére válik. Tűzzel lobog benne a nemes eszmékért való lelkesedés és hangban, formában egyként szépen jut kifejezésre. Legsikerültebbnek a következő részeket tartjuk:

Délibábos rónán terem a szabadság
A mikor az ég s föld egymást megcsókolják!
Itt nő fel a csendes, szőke Tisza partján,
A kalásztengernek elringató karján,
Itt szövi álmait a sík pusztaságon,
Kedvén itt száguld a messze Hortobágyon.
Itt győzi versenyben a puszták viharát
S itt harsogja büszkén, ha kell, harci dalát!

De ha talán karja ellankad a harcza,
Kiszökelt vértől piroslik az arca,
Adáz, vad tusában a vesztes ő marad,
S nyögnie kellene nehéz járom alatt:
Akkor elvonul a havas bérczekbe,

Nehéz, súlyos sebe csak ottan heged be,
Ott, a büszke sasok kies hazájába:
S odaszáll utána a bús magyar vágya.

Puszták fia vagyok! Te meg a bérczeké!
Mindkettőnk hazája szabadságról regél,
Régi szabadságról! A hős Attiláról,
Húnokról, Csabáról, párduczos Árpádról...
Azt súgja a pusztá, azt dörgik a bérczek:
Nincs párja sehol a székely s magyar népnek
S ámbátor oly kicsiny, elérne egy rögre,
Szabad volt, most is az, s az is lesz örökre!

Sz. M. M.-Vásárhely. Már hogy közöljük «legszigorúbb» megjegyzéseinket verseiről? Ifjú, ön lehetlent kíván. Nincs oly szigorú kritika, mit versei meg ne érdemelnek. — **Klein Géza,** Miskolcz. A «Tanulók Lapja» II. évfolyamában Szentiványi József írt egy értekezést Tompa allegóriáról. — **Kell Rezső,** Arad. Ha a «Külföldi végrendelet»-et elejétől fogva olvasni akarja, utólag meg kell rendelnie az első évfolyamot. — **Keviczky Vilmos,** Selmezbánya. Szaválásra alkalmas dialógusok: Bánk bán és Tiborcz («Bánk bán»), Maróth és Bod («Maróth bán»), az Úr és Lucifer («Az ember tragédiája») párbeszédei. — **Semtei Róbert,** Ungvár. Térhiány miatt maradt el. — **Pavelka Jenő,** Sz.-Udvarhely. Megkaphatja, de sietnie kell, mert igen sürűiek az utánarendelések. — **P. A. Pozsony.** Azt a «szecessziós» képet megtekintés végett elküldheti. Közlésére azonban nem vállalkozhatunk. — **Wittmann György,** Elek. Jókai legutóbbi regényének címe «Kathlannet», mely a «Magyar Hírlap»-ban jelent meg folytatásokban. — **Müller János** zombori előfizetőnk szívesen cserél képes levelezőlapokat, de csak helyből feladottakat viszonz. — **Borosnyai Oszkár,** 1. Kis elégedetlen! Tudunkkal ön már nyert a rejtvény-megfejtéseknél, tehát nincs oka Fortuna ellen panaszkodnia. 2. A «váratlan meglepetés»-t félreértette. Ezzel burkoltan azt akartuk jelezni, hogy szeptemberben vége szakad VI. évfolyamunknak és új évfolyamot kezdünk, a mi váratlan is, meglepetés is volt olvasóinkra. — **Platzner Árpád,** Alsó-Kubin. Kívánsága szerint ide iktatjuk az európai államok szárazföldi haderejét, megjegyezve, hogy az első szám a Lékében, a zárójelbe foglalt szám a háborúban való létszámot jelenti. **Osztrák-Magyar monarchia:** közös hadsereg: 305,000 (1,800,000), honvédség 22,000, Landwehr 25,000, **Belgium:** 51,000 (330,000), **Bulgária:** 53,000 (209,000), **Dánia:** 11,000 (64,000), **Franciaország:** 574,000 (4,372,000), **Görögország:** 25,000 (82,000), **Hollandia:** 29,000 (184,000), **Luxemburg:** 500, **San-Marino:** 1000, **Monákó:** 110, **Montenegro:** minden fegyverfogható, **Nagy-Británia:** 325,000 (895,000), **Németország:** 607,000 (2,600,000), **Olaszország:** 275,000 (1,425,000), **Oroszország:** 930,000 (3,550,000), **Portugália:** 40,000 (155,000), **Románia:** 61,000 (183,000), **Svéd-Norvég ország:** 60,000 (530,000), **Spanyolország:** 129,000 (338,000), **Svájc:** nincs állandó hadserege, hadi létszám 230,000 (353,000), **Törökország:** 360,000 (900,000). — **Puskás Levente,** Marosvásárhely. Eltart az esztendő végeig. — **Holstein Ferencz,** Budapest. A Dobos-féle Sztótar megrendelhető szerkesztőségünkönél. Ára 1 korona. — **Hajós R.** Szabadka. A lombfűrészeti eszközök jobbára mindentűt drágák. Otthon még olcsóbban kaphatja, mintha Budapesten rendelné. — **Sebők Dezső,** Szabadka. Köszönettel elfogadjuk. — **Mandel Miksa,** Máramarosziget. Utána járunk. — **Szegedy Miklós,** Sziget. Czímszalagjavitás végett a kiadóhivatalt tessék megkeresni. — **Ifj. Ács A.** «Alom». Micsoda rémség! Ennek tiszta jeles bizonyítványról, avagy krumpliczukorról kell álmódni, nem pedig ily hajmeresztő dolgokról. — **Farkas Pál.** Nem áll, hogy a magyarok nem vették ki részüket a fölfedező és kutató útból. Ime egy csomó fényes név: Kőrösi Csoma Sándor, Magyar László, Vámbéry Armin, Teleki Samu gróf, Xantus János, Höhnél Lajos, Andrassy Manó gróf, Ujfalvy Károly, Széchenyi Manó gróf, Bálint Gábor, Zichy Jenő gróf.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre — 2 kor. 40 fill.	Dr. RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre — 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre — 9 kor. 60 fill.	Kéziratokat nem adunk vissza.		
Megjelenik minden vasárnap.			

A KABÁT.

Talán csodálkoztok is, hogy ez a czim ide került, a ti újságtok elejére. Hiszen, én Istenem, mit is lehetne mondani a kabátról, erről az ártatlan ruhadarabról, a mi egy gimnázistát vagy realistát érdekelne? Az iskolában megtanuljuk, hogy milyen ruhában jártak a görögök, a rómaiak; a mai kabátok százféle faját pedig az alsó osztályok tanulói is alaposan ismerik... vajjon mi dolgunk van még a szegény kabáttal?

De én tulajdonkép nem is a kabátok különféle formáival és jeles oldalaival óhajtalak benneteket megismertetni. Valójában a diákember külső megjelenéséről, viseletéről van szó és bizony nem is egészen ok nélkül.

Hány fiatal embert ismertem életemben, a kik pompás kabátokban jártak, a legújabb divat szerint öltözködtek és aztán ha megjelentek valahol, a hol igazán ismerték őket, a komoly emberek azt mondták róluk, hogy a kabátjukkal együtt annyit érnek, mint a kabátjuk.

Azt vethetik ellene, hogy vestis non facit monachum. Tudom és nem akarok a megismert igazság ellen tusakodni. Az embert ép oly kevéssé teszi a ruha, mint a hogy a macska nem bőre által lesz macskává, az oroszlan oroszlaná. De viszont az is bizonyos, hogy a macska nem visel oroszlanbört és a természet úgy van berendezve, hogy minden magának megfelelő külsőben jelenik meg. Mi soha sem látunk piperkőcz lelkű embereket, a kik, ha módjuk van benne, tisztas egyszerű öltözetben járnának és a divatmajmok, ha tehetik, okvetlen legújabb párisi módi ruhában koptatják a gyalogjárót.

Ezek az üresfejű teremtések mindig és mindenütt előfordulnak, kor ép oly kevéssé van

nélkülök, mint nemzet vagy osztály, s bizonyításért nem szükséges messze fáradsunk.

Nézzünk, ha úgy tetszik, egy piperkőcz diákot. Divatos ruhában jár, galléra, kézelői kifogástalanul fehérek és fényesek; nyakkendője ennek vagy amannak a felkapott ficsúrnak a szokása szerint kötve: a nyakkendőben fényes tű; mellényében arany óraláncz, egy ószeres-üzlet kirakatához hasonló tömeg ostobasággal megterhelve; ujjain az elmaradhatatlan gyűrű — és így tovább, mindez napról-napra a legnagyobb gráciával. Az úrfi meglehetősen szeret künn járkalni, későn tér haza, későn kel és órákra van szüksége, míg elkészül toalettéjével. S az iskola? Valahogy csak átúszik a cursusokon. Különben is ez a legutolsó. A könyvek? a tanulmányok? az erkölcs? — ezekre rá sem ér gondolni. Szinte esoda számába menne, ha efféle «hiábavalóságok» eszébe jutnának és a legméltatlanabban járna el, ki tőle ilyet követelne. Az ő esze máson jár, az ő szíve egyéb dolgokhoz van kötve.

Vajjon törődhetik-e valami magasabb jókkal, a kire az örömek netovábbja egy nyakkendő vagy egy aranygyűrű?

Forgatom, forgatom a világhistóriát és keresem benne az igazi nagyokat. A Gracchusok anyja, ez az igazán nagy nő, jó nevelésű gyermekeiben látta ékszerait; Etele király a legegyszerűbb volt egész országában; a legnagyobb: Krisztus a földi esecsebecsék megvetését tanította. Ellenben a buta, hüvelyjü cészárok mind fényezésben találtak örömeiket. Hallom, hogy a legjobb, az igazi nevelők egyhangulag sürgették, hogy az ifjúságot egyszerűséghez kell szoktatni; és nem ismerek csak egyet is, a ki az ifjak felgyűrűzését hirdetné. Sőt úgy tudom, hogy a régieknél közmondással lett a «studiosus annulatus: asinus coronatus»;